

РЕЗУЛТАТИ ОТ СЛЕДВАНЕ НА УПРАВЛЕНСКАТА ПРОГРАМА В БДЖ - ПП

Юлия Варадинова

jvaradinova@vtu.bg

*Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“
София, ул. Гео Милев № 158
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ*

***Ключови думи:** пътнически железопътни превози, график за движение на влакове, подвижен железопътен състав, локомотиви, железопътен транспорт*

***Резюме:** „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД е единственото дружество, което извършва пътнически железопътни превози на територията на Република България, конкурираща се с пътническият обществен транспорт /автобусен/ за къси и средни разстояния и авиотранспорта за дълги вътрешни и международни пътувания. В доклада е направен сравнителен анализ за два периода от по 9 месеца във връзка с изпълнението на управленската програма на дружеството в следните насоки: изпълнение на ГДВ, отчетени приходи, човешките ресурси и инвестиционната програма. Анализът обхваща основни показатели за два периода - първият е септември 2022г. - април 2023г., а вторият - септември 2023 г. - април 2024 г.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Развитието на железопътния транспорт и създаването на единно железопътно пространство е сред основните транспортни приоритети на Европейския съюз. Постигането на тези цели е възможно чрез изграждане и разширяване на европейската високоскоростна железопътна мрежа, осъществяване на по-голямата част от пътническият транспорт на средни разстояния с железопътен транспорт и оперативна съвместимост между отделните национални железопътни системи. Интересът към развитие на ниво Европейски съюз е засилен и от ключовата географска позиция на България. Приоритетно се инвестират средства в рехабилитация на железопътните линии в България, което в едно с предстоящата либерализация на пазара на железопътния превоз на пътници, определено ще предостави възможност за поява на нови железопътни оператори, както за вътрешни, така и за международни пътнически превози.

Към настоящия момент „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД е единственото дружество, което извършва пътнически железопътни превози на територията на Република България, конкурираща се с пътническият обществен транспорт /автобусен/ за къси и средни разстояния и авиотранспорта за дълги вътрешни и международни пътувания. Основните цели, които Дружеството си е поставило са свързани с:

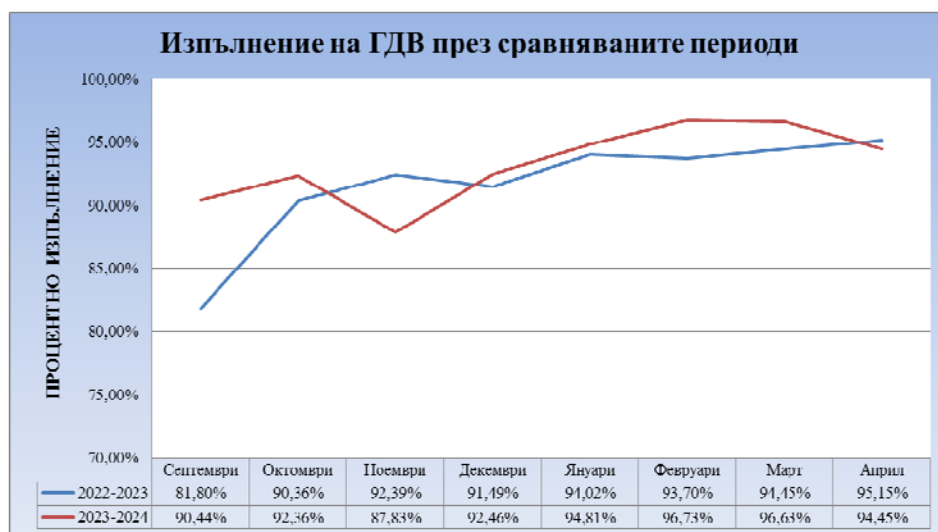
- Елиминиране на недостига на подвижен железопътен състав, необходим за изпълнение на Графика за движение на влаковете;

- Подобряване изпълнението на графика за движение на влаковете;
- Повишаване на дела на собствените приходи;
- Повишаване на удовлетвореността на работниците и служителите и намаляване на текучеството на персонала на ключови позиции;
- Повишаване удовлетвореността на клиента, чрез подобряване качеството на услугата.

В доклада е направен сравнителен анализ за два периода от по 9 месеца във връзка с изпълнението на управленската програма на дружеството от септември 2023 г., в следните насоки: изпълнение на ГДВ, отчетени приходи, човешки ресурси и инвестиционната програма.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ГРАФИК ЗА ДВИЖЕНИЕ НА ВЛАКОВЕТЕ

Организацията на движението на влаковете се реализира по железопътните линии на базата на предварително разработен и утвърден график. В него се отразява броя на влаковете, времената за тяхното пристигане, заминаване или транзитно преминаване през гарите, времената за движенията им в междугарията, обвързването на локомотивите им в гарите, прекъсването на движенията в междугарията, работата на всички експлоатационни звена на железопътния транспорт [1][2][3][4][5]. В периода септември 2022 г. - април 2023 г. средно-месечното изпълнение на ГДВ е 91,67% като за следващия разглеждан период септември 2023 г. - април 2024 г., средно-месечното изпълнение на ГДВ се повишава до 93,21%. (фиг.1)

Фиг.1. Изпълнение на ГДВ за сравняваните периоди

За първия период, броя на оперативно отменените влакове възлиза на 1 419, което средно-месечно представлява 177,36 отменени влака, като от тях общо 613 броя влакове са отменени без трансбордиране, т.е пътниците са останали за следващи влакове или отвозени със собствен транспорт.

За втория разглеждан период оперативно отменените влакове възлизат на общо 1038, което пък средно-месечно представлява 129,75 отменени влака от които 463 броя влакове са отменени без трансбордиране, като пътниците са отвозени със следващи влакове (фиг.2).

Фиг. 2. Отменени влакове за сравняваните периоди

Закъснелите влакове от начални гари за първия период представляват общо 6 211 бр. влакове с общо 146 418 минути, което представлява средно 23,57 минути закъснение на влак от начална гара.

За втория период, броя закъснели влакове от начална гара наброява 5 140 с общо 140 304 минути закъснение или средно 27,30 минути на влак.

Закъснелите влакове в крайни гари за периода септември 2022 г.- април 2023 г. наброяват общо 9 930 влака с общо 296 713 минути или средно 29,88 минути/влак.

За втория период броя на закъснелите в крайни гари е 8 033 влака с общо 274 834 минути или средно 34,21 минути/влак.

Фиг. 3. Обобщени причини за закъснения в крайни гари

Причините за закъснението на влаковете в крайна гара условно могат да се обобщят в три групи. Поради това, че в по-голямата си част закъсненията са вследствие и трите посочени по горе причини, процентното им изражение е изчислено чрез сборът на закъсненията /в минути/ за съответната причина. Процентното отражение на всяка от тях е посочено на фиг. 4 и фиг.5.

Фиг. 4. Обобщени причини за закъснения в крайни гари в процентно отражение за първия период

Фиг. 5. Обобщени причини за закъснения в крайни гари в процентно отражение за втория период

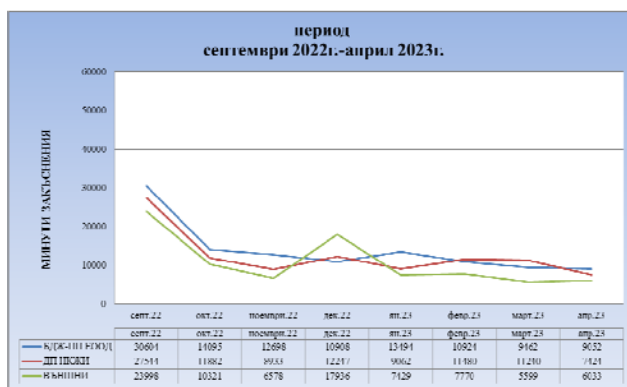
Като абсолютна стойност на минутите по трите съответни причини за първия разглеждан период, са както следва:

- „БДЖ-ПП“ ЕООД- 111 237 минути;
- ДП „НКЖИ“ - 99 812 минути
- Външни причини - 85 664 минути;

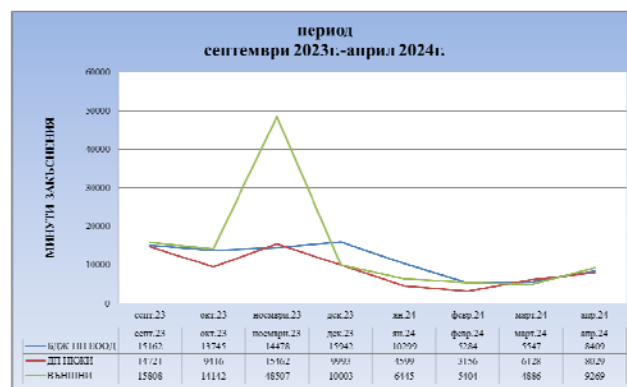
Абсолютната стойност на минутите по трите съответни причини за втория разглеждан период, са както следва:

- „БДЖ-ПП“ ЕООД- 88 866 минути;
- ДП „НКЖИ“ - 71 504 минути
- Външни причини- 114 464 минути;

На фиг.6 и фиг.7 са изобразени реализираните месечни закъснения по трите причини през разглежданите два периода. Вижда се намаляване на минутите закъснение по вина на БДЖ-ПП.

Фиг. 6. Реализирани месечни закъснения по трите разглеждани причини за първия период

Фиг. 7. Реализирани месечни закъснения по трите разглеждани причини за втория период

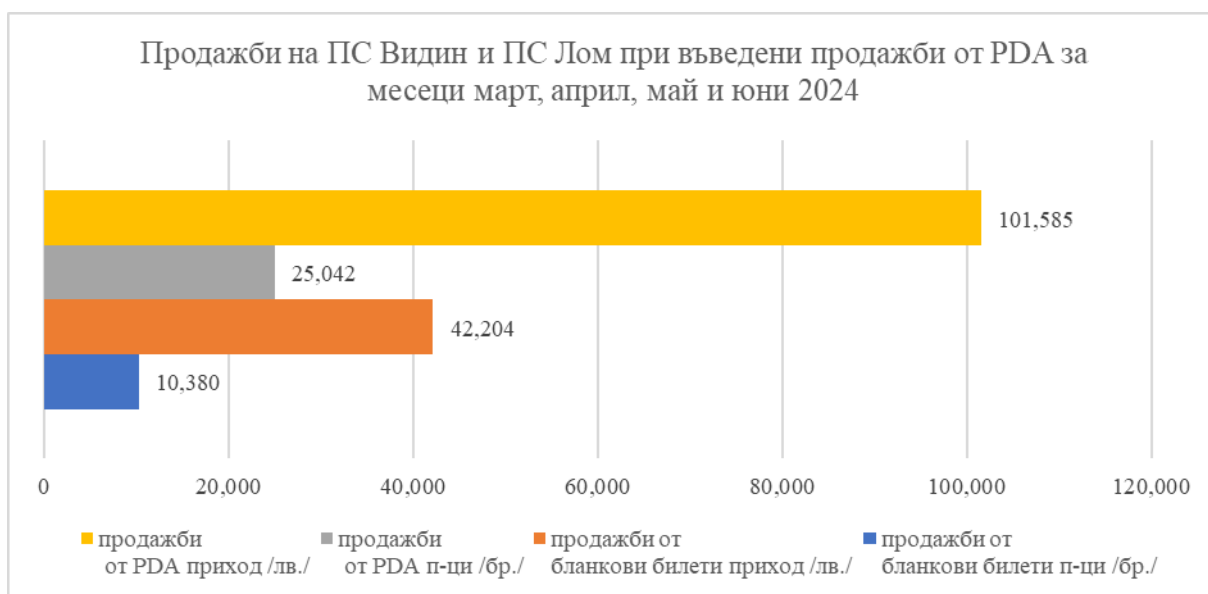
ПРИХОДИ

Относно приходите от продажба на билети и броя превозени пътници за периода септември 2022 г. - април 2023 г. в сравнение с периода септември 2023 г. – април 2024 г., данните са представени на фиг.8.

Фиг. 8. Реализирани приходи от продажби и брой превозени пътници за двата периода

Вижда се, че за втория период има намаление на броя превозени пътници, но в същото време се наблюдава увеличение на приходите. Увеличаването на приходите се дължи и на предприетите мерки относно контрола на издаваните билети във влака. От месец март 2024 г. са въведени в експлоатация PDA-устройства за продажба на билети по 7-ма железопътна линия. Резултатите от тяхното въвеждане са показани на фиг. 9.

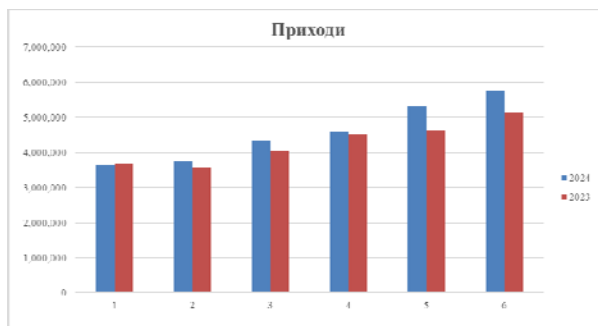

Фиг. 9 Продажби на ПС Видин и Лом след въвеждане на PDA- устройства по 7- жп линия

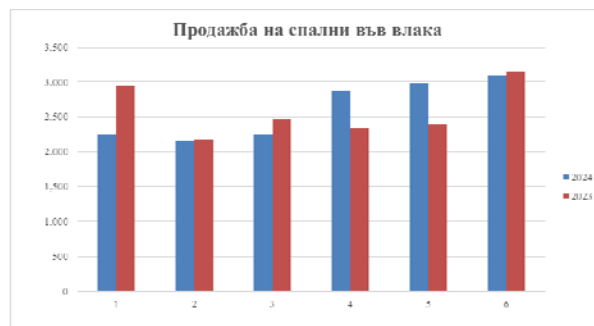
Следвайки инвестиционната програма, Дружеството е закупило и нови 140 броя мобилни фискални устройства с печатащ механизъм и вграден платежен терминал, които ще бъдат въведени в експлоатация до края на месец юли 2024 г. С тази инвестиция се предвижда да се подобри процента на събираемост на приходите от продажба на билети, да се улеснят пътниците при закупуване и валидиране на on-lain билети, както и да се намалят случаите на дублиране на запазени места. Въвеждането на нова билетоиздаваща система и пускането в експлоатация на закупените новите

мобилни фискални устройства са свързани и прилагането на Регламент (ЕО) № 1371/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2007 г. относно правата и задълженията на пътниците, използващи железопътен транспорт [6][7][8].

На фиг.10 до фиг.13 е направено сравнение на приходите за първите шест месеца на 2023 г и 2024 г.

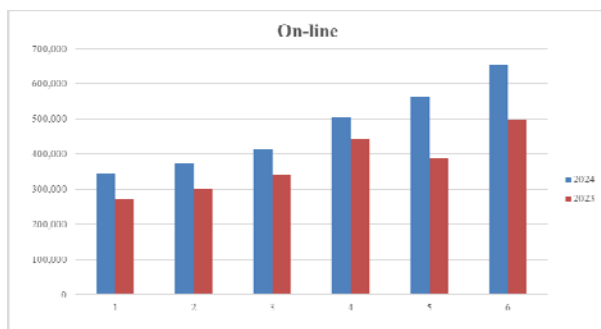

Фиг. 10. Приходи за първите шест месеца на 2023 г. и 2024 г.

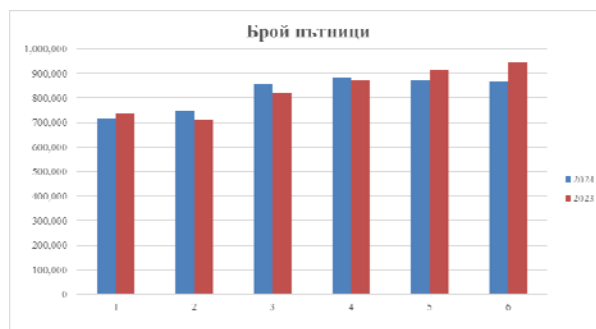

Фиг.11. Приходи от продажба на спални места във влака за първите шест месеца 2023 г. и 2024 г.

За първите шест месеца на 2024 г., ясно се забелязва ръст на приходите, преди увеличението на цените на билетите от месец април със средно 20%. Увеличение има и на приходите от продажба на спални места във влака.

Фиг.12. Приходи от продажба на on-line билети за първите шест месеца 2023 г и 2024 г.

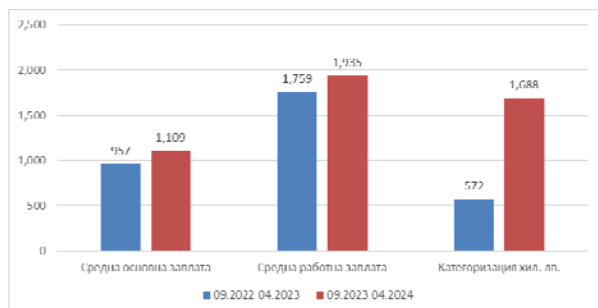
Фиг.13. Брой пътници за първите шест месеца 2023 г и 2024 г.

Значителен ръст се наблюдава и в приходите от продажби на on-line билети за първите шест месеца на 2024 г. Във връзка с планираните ремонти по железопътната инфраструктура и най-вече със затварянето на двете големи железопътни гари в София и Пловдив се наложи реорганизация на редица влакове, както и спирането на някои влакове. Това се отрази негативно на превозвача БДЖ-ПП, което доведе до намаляване броя на пътниците. Негативния ефект ще се изрази по-ясно с пълното прекъсване на движението в гара Пловдив и планираното такова за кратък период от време за гара София.

ПОВИШАВАНЕ НА УДОВЛЕТВОРЕНОСТТА НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА ТЕКУЧЕСТВОТО НА ПЕРСОНАЛА НА КЛЮЧОВИ ПОЗИЦИИ

Относно повишаване на удовлетвореността на работниците и служителите и намаляване на текучеството на персонала на ключови позиции, в Дружеството са предприети мерки за увеличаване на средната работна заплата и категоризацията на работещите (фиг.14.). Отново са анализирани два периода: от септември 2022 г. до април 2023 г. и от септември 2023 г. до април 2024 г. Повишаването на разходите за

персонал за втория период ясно се виждат на фиг.15. Поетапното повишаване на работната заплата, особено за експлоатационния персонал е мярка насочена към намаляване на текучеството на персонал и привличане на нови кадри.

Фиг.14. Работната заплата за двата периода

Фиг. 15. Разходи за персонала за двата периода

ИНВЕСТИЦИОННА ПРОГРАМА

В доклада е представена част от изпълнената инвестиционната програма на Дружеството за периода от септември 2023 г. до 01.07.2024 г. Следвайки заложената инвестиционна програма, целта на Дружеството е да реши проблемите свързани с недостига на подвижен железопътен състав, необходим за изпълнение на Графика за движение на влаковете; да подобри показателите за изпълнението на графика за движение на влаковете; да повиши приходите; да повиши удовлетвореността на работниците и служителите и да намали текучеството на персонала на ключови позиции, както и да повиши удовлетвореността на клиента, чрез подобряване качеството на услугата. Част от инвестиционната програма с очакваните ефекти във връзка с целите на Дружеството е представена в табл. 1.

Таблица 1 Инвестиционна програма с очаквани ефекти

Част от изпълнената инвестиционна програма на Дружеството за периода от септември 2023 г. до 01.07.2024 г.	
Инвестиция	Ефект
„Доставка на 76 броя пътнически вагони за междурелсие 1435 мм, използвани в конвенционалната железопътна система на ЕС, за нуждите на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД“;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Елиминиране на недостига на подвижен железопътен състав, необходим за изпълнение на ГДВ; ➤ Подобряване изпълнението на ГДВ;
"Изработване, монтаж и пускане в експлоатация на стенд за теглово балансиране на пътнически вагони /ПВ/собственост на "БДЖ-ПП"ЕООД във ВД - Горна Оряховица, ВРЦ Русе";	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Подобряване изпълнението на ГДВ;
Диагностика и последващ ремонт на 6 (шест) броя контролери тип STK-16 МЗС за управление режимите на работа на климатичната инсталация на спални вагони от серия 7071;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Повишаване удовлетвореността на клиента, чрез подобряване качеството на услугата.
„Преоккомплектоване на колооси (различни типове) с нови колела и нови спирачни дискове и изработване на нови оси за пътнически вагони на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Подобряване изпълнението на ГДВ;

Инвестиция	Ефект
Извършване на техническа поддръжка на 15 броя магистрални електрически локомотиви Siemens X4-E-Lok-D серия 1080 – Smartron, за 9 годишен период;	➤ Елиминирание на недостига на тягов железопътен състав, необходим за изпълнение на ГДВ;
"Доставка на резервни части за извършване на техническата поддръжка на локомотиви Смартрон - серия 80";	➤ Елиминирание на недостига на тягов железопътен състав, необходим за изпълнение на ГДВ;
„Доставка и гаранционна поддръжка на 10 броя новопроизведени магистрални електрически локомотиви за нуждите на „БДЖ-Пътнически превози” ЕООД“;	➤ Елиминирание на недостига на тягов железопътен състав, необходим за изпълнение на ГДВ;
„Извършване основен ремонт на 13 бр. тягови трансформатори за електрически локомотиви серии 44 и 45“;	➤ Елиминирание на недостига на тягов железопътен състав, необходим за изпълнение на ГДВ;
Смяна на моноблокови колела на до 15 бр. електрически локомотиви „Smartron“ серия 80“;	➤ Елиминирание на недостига на тягов железопътен състав, необходим за изпълнение на ГДВ;
Доставка на корекционни очила за работещите с видеодисплей в „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД;	➤ Повишаване на удовлетвореността на работниците и служителите и намаляване на текучеството на персонала на ключови позиции; ➤
„Доставка и монтаж на климатици на административни сгради, ремонтните депа, общежития, стаи за почивка и билетни каси за ППП Пловдив“;	➤ Повишаване на удовлетвореността на работниците и служителите и намаляване на текучеството на персонала на ключови позиции;
Доставка на отоплителни тела, електрически уреди и оборудване на сгради, ремонтни депа, общежития, стаи за почивка и билетни каси- обособена позиция;	➤ Повишаване на удовлетвореността на работниците и служителите и намаляване на текучеството на персонала на ключови позиции;
Доставка на мобилни фискални устройства с печатащ механизъм и вграден платежен терминал /140 броя/	➤ Повишаване на приходите; ➤ Повишаване удовлетвореността на клиента, чрез подобряване качеството на услугата;
Поддръжка на онлайн информационни и аналитични системи, включващи корпоративно свързан web сайт bdz.bg;	➤ Повишаване удовлетвореността на клиента, чрез подобряване качеството на услугата;
Доставка на 20 броя колоосни датчици STN31450/100A25U, необходими за ремонт на спални вагони във ВД „Надежда“;	➤ Елиминирание на недостига на подвижен железопътен състав, необходим за изпълнение на ГДВ;
Доставка на 50 броя противопожарен датчик с основа NOTIFIER NFX-SMT2-IV, необходими за ремонт на спални вагони във ВД „Надежда“;	➤ Елиминирание на недостига на подвижен железопътен състав, необходим за изпълнение на ГДВ;
Преглед, зареждане и въвеждане в експлоатация климатичната инсталация на 10 бр. новодоставени пътнически вагони.	➤ Повишаване удовлетвореността на клиента, чрез подобряване качеството на услугата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

При сравнение на двата разглеждани периода се наблюдава чувствителен спад в броя на минутите закъснение в крайна гара и съответно подобрене в изпълнението на ГДВ по причина на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД и съответно чувствително повишение в минутите реализирано закъснение по т.нар. „Външни причини“. Тук съществено влияние оказват през летните месеци температурните намаления и през зимните месеци снегонавявания, преспи и затрудненията в експлоатационната обстановка от външни и непреодолими фактори. Реализираните закъснения по вина на ДП „НКЖИ“ са сравнително идентични за двата наблюдавани периода, като тенденцията е за увеличение на тези закъснения със стартиране на мащабните проекти по реконструкция и модернизация на двете най-големи железопътни гари в страната, а именно София и Пловдив, стартиращи през месеците съответно май и юни на 2024 г. В тази връзка се забелязва и намаление на броя превозени пътници през 2024 г., но в същото време се отчита увеличение на приходите. Увеличаването на приходите се дължи и на предприетите мерки относно контрола на издаваните билети във влака.

Поетапното повишаване на работната заплата, особено за експлоатационния персонал е мярка насочена към намаляване на текучеството на персонал и привличане на нови кадри.

Видно е, че следвайки заложената инвестиционна програма, Дружеството решава проблемите свързани с недостига на подвижен железопътен състав, необходим за изпълнение на Графика за движение на влаковете; подобряват се показателите за изпълнение на ГДВ; повишават се приходите; повишава се удовлетвореността на работниците и служителите и да намали текучеството на персонала на ключови позиции, както и се работи в посока увеличаване удовлетвореността на клиента, чрез подобряване качеството на услугата.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Варадинова-Милкова Ю., „Модели за устойчиво развитие на железопътната инфраструктура”, дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор”, ВТУ "Тодор Каблешков", София 2014г.
- [2] Варадинова Ю., Размов Т., "Оценка на инвестициите във връзка с варианти за развитие на железопътната инфраструктура", Юбилейна научна конференция по случай 70 години от създаването на катедра и специалност “Икономика на транспорта” на тема “Транспортна свързаност 2020”
- [3] Размов Т., Варадинова Ю. "Икономическа оценка на нивото на безопасност в железопътния транспорт на база възникналите произшествия и инциденти", Юбилейна научна конференция по случай 70 години от създаването на катедра и специалност “Икономика на транспорта” на тема “Транспортна свързаност 2020” Научни трудове на УНСС - Том 3/2021.
- [4] Райков Р., "Усъвършенстване на методиката за определяне и анализ на капацитета на железопътната мрежа", сп. “Икономика,”София,2005, 2005.
- [5] Райков Р., "Организация и управление на движението в железопътния транспорт". София,1985, 1985.
- [6] Чюбатарова–Николова, Ст., „Правото на обезщетение за вреди при пътуване с въздушен и железопътен транспорт“, Сборник доклади от Научна конференция, 8-9 юни 2023 г., НВУ „Васил Левски“, том 12, стр. 191, ISSN 1314-1937.
- [7] Чюбатарова–Николова, Ст., Новите задължения на държавите членки на ЕС, въведени с Регламент (ЕС) 2021/782 на Европейския Парламент и на Съвета относно

правата и задълженията на пътниците, използващи железопътен транспорт, XXVI Международна научна конференция Транспорт '2023, 5 –6 октомври, 2023 г., ISSN 1312-3823, том 21, бр.3/1, 2023, статия 2378

[8] Чюбатарова–Николова, Ст., „Сигурността на ползвателите на железопътен транспорт като част от социалната и икономическата сигурност в ЕС“, Международна научна конференция Проблеми на социалната и икономическата сигурност, 18-19.11.2022 г., ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, ISSN 2738-8689, том 3 „Икономически, политически и управленски аспекти на сигурността“, Стр.229-235

RESULTS OF FOLLOWING THE MANAGEMENT PROGRAM IN BDZ –PP

Julia Varadinova

jvaradinova@vtu.bg

***Todor Kableshkov University of Transport
158 Geo Milev Str., Sofia,
THE REPUBLIC OF BULGARIA***

Key words: *passenger rail transport, train timetable, rolling stock, locomotives, rail transport*

Abstract: *"BDZ - Passenger Transport" EOOD is the only company that carries out passenger railway transport on the territory of the Republic of Bulgaria, competing with passenger public transport /bus/ for short and medium distances and air transport for long domestic and international journeys. In the report, a comparative analysis was made for two periods of 9 months each in connection with the implementation of the management program of the company in the following directions: implementation of the GDV, reported revenues, human resources and the investment program. The analysis covers key indicators for two periods - the first is September 2022 - April 2023, and the second - September 2023. - April 2024*